

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.8.1.23>

DOŚWIADCZENIA OBCYCH KRAJÓW W KRYMINALNO-PRAWNYM PRZECIWDZIAŁANIU RAJDERSTWU

Vitalii Bakhurynskyi

aspirant Katedry Prawa Karnego, Kryminologii, Prawa Cywilnego i Gospodarczego Wydziału Prawa Narodowej Akademii Zarządzania (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-2466-7243

e-mail: novak-1977@ukr.net

Adnotacja. W artykule zbadano prawo karne obcych krajów, w wyniku czego autor udowodnił, że prawo w tym zakresie jest zbudowane na zasadzie maksymalnej szczegółowości przepisów zakazu karnego. Z jednej strony ma to tę zaletę, że jest łatwe w użyciu, ponieważ zakres przestępstw jest jasno określony, a z drugiej prowadzi do uciążliwości tego ustawodawstwa, ale nie pod względem złożoności postrzegania norm, ale pod względem ich znacznej liczby. Ponadto, niektóre osiągnięcia prawa karnego obcych krajów mogą być stosowane, a po koniecznej adaptacji skutecznie wykorzystywane w ramach karno-prawnego mechanizmu przeciwdziałania różnym formom rajderstwa. W szczególności chodzi o ustalenie odpowiedzialności karnej za bezprawne przejęcie osoby prawnej z użyciem siły. Na uwagę zasługuje fakt, że procesy fuzji i przejęć w USA i Anglii są szczegółowo regulowane, w przeciwieństwie do regulacji procesów reorganizacji osoby prawnej na Ukrainie. W tym kontekście poprawa ukraińskiego prawa kryminalno-prawnego i regulacyjnego zwiększy poziom kultury stosunków korporacyjnych i zmniejszy ryzyko rozwoju rajderstwa.

Słowa kluczowe: rajderstwo, odpowiedzialność kryminalno-prawna, przestępstwo, znamiona przestępstwa, bezprawne przejęcie, kwalifikujące cechy przestępstwa.

EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES IN CRIMINAL LEGAL COUNTERACTION TO RAIDING

Vitalii Bakhurynskyi

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law, Criminology, Civil and Commercial Law of the Faculty of Law

National Academy of Management (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-2466-7243

e-mail: novak-1977@ukr.net

Abstract. The article examines the criminal legislation of foreign countries, as a result of which the author of the evidence that in this area is built on the principle of maximum detailing of the provisions of the criminal law prohibition. On the one hand, this has such an advantage as ease of application, since the circle of criminal acts is clearly defined, and on the other hand, it leads to the cumbersome nature of the specified legislation, but not in terms of the complexity of the perception of norms, but in terms of their significant number. In addition, it seems possible to apply some of the achievements of the criminal law of foreign countries and, after the necessary adaptation, effectively use it within the framework of the criminal legal mechanism for countering various forms of raiding. In particular, we are talking about the establishment of criminal liability for the illegal seizure of a legal entity by force. It is noteworthy that the processes of mergers and acquisitions in the USA and England are regulated in detail, in contrast to the regulation of the processes of reorganization of a legal entity in Ukraine. In this context, improving the Ukrainian criminal and regulatory legislation will raise the level of corporate culture and reduce the risk of raiding.

Key words: raiding, criminal liability, crime, corpus delicti, unlawful seizure, qualifying signs of a crime.

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСТВУ

Віталій Бахуринський

аспірант кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права юридичного факультету

Національної академії управління (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-2466-7243

e-mail: novak-1977@ukr.net

Анотація. У статті досліджено кримінальне законодавство зарубіжних країн, у результаті чого автором доведено, що законодавство у цій сфері побудовано за принципом максимальної деталізації положень кримінально-правової заборони. З одного боку, це має таку перевагу, як простота застосування, оскільки чітко визначено коло злочинних діянь, а з іншого – призводить до громіздкості зазначеного законодавства, але не в плані складності

сприйняття норм, а в плані їх значної кількості. Крім того, деякі досягнення кримінального права зарубіжних країн представляється можливим застосувати і після необхідної адаптації ефективно використовувати в рамках кримінально-правового механізму протидії різним формам рейдерства. Зокрема, йдеться про встановлення кримінальної відповідальності за незаконне захоплення юридичної особи в силовій формі. Заслугує на увагу те, що процеси злиттів і поглинань в США і Англії детально регламентовані, на відміну від регулювання процесів реорганізації юридичної особи в Україні. В цьому контексті вдосконалення українського кримінально-правового і регулятивного законодавства підвищить рівень культури корпоративних відносин і знизить ризик розвитку рейдерства.

Ключові слова: рейдерство, кримінально-правова відповідальність, злочин, склад злочину, протиправне заволодіння, кваліфікуючі ознаки злочину.

Вступ. Особливості порівняльної характеристики злочинів, вчинених шляхом рейдерства, та аналогічних злочинів за кримінальним законодавством зарубіжних країн надають можливість стверджувати, що аналіз зарубіжного досвіду кримінально-правової охорони відносин по управлінню корпорацією, в тому числі спрямованого на протидію рейдерству, дозволяє зробити висновок про відсутність правових підстав для порівняння корпоративних процесів в англосаксонському праві («дружні» і «недружні» злиття і поглинання) з таким економіко-правовим явищем, як «рейдерство», яке набуло поширення в Україні. Вивчення ж юридичної природи українського рейдерства дозволило зробити обґрунтований висновок про те, що це явище має злочинний характер і вимагає вжиття необхідних заходів протидії. В цьому контексті вдосконалення українського кримінально-правового і регулятивного законодавства на основі зарубіжного досвіду є актуальною науковою проблемою, оскільки спрямоване на суттєве підвищення рівня культури корпоративних відносин і зниження ризиків розвитку рейдерства.

Наразі слід констатувати, що характеристика наукових підходів до оцінки значення зарубіжного досвіду кримінально-правової протидії рейдерству, коли аналіз зарубіжного законодавства дозволяє зробити висновок, що явище кримінального рейдерства, повсюдно поширеного на території України, має аналоги в країнах пострадянського простору і зарубіжжя, однак відсутнє в таких розвинених державах, як Сполучені Штати Америки, Великобританія та інші. Це зумовлено фактором більш раннього формування галузі корпоративного права і, як наслідок, більш високим, ніж в Україні, рівнем законодавчого регулювання відносин у цій сфері. Дослідженню цієї проблематики присвятили свої роботи численні українські і зарубіжні науковці, що висвітлюють проблеми видів рейдерства, їх соціальної зумовленості та механізмів кримінально-правової протидії, що відображено у дослідженнях Б.М. Андрушківа, С.В. Васильчака, З.С. Варналія, Б.М. Грека, Н.М. Грищенко, Н.Б. Кирича, М.І. Мельника, І.І. Мазура, Ю.С. Погорелова, Я.В. Пшенички, А.В. Смітюх, С.С. Титаренка, І.М. Федулової тощо.

У сучасних дослідженнях серед вчених найбільш актуальною стала оцінка рейдерства з кримінально-правової точки зору в зв'язку з тим, що воно набуває все більш складних форм, масштабів поширення і тягне за собою істотні негативні наслідки. Такий підхід сформульовано у зарубіжних дослідників, зокрема у роботах таких російських вчених, як О.Ю. Федоров, Д.В. Медведєва, Г.К. Смирнов, Л.О. Андрєєва, К.А. Сергєєв, А.Н. Прожеріна і інші. Дослідженням рейдерства в його найбільш суспільно небезпечному прояві – кримінального рейдерства – з кримінологічних, оперативних-розшукових, процесуальних і криміналістичних позицій займалися О.А. Шашков, К.В. Васильченко, О.Н. Зенкін і інші.

Основна частина. Завданням цієї статті є визначення особливих характеристик основних напрямів протидії рейдерським захопленням у зарубіжних країнах, дослідження злочинних діянь, що сприяють його вчиненню, а також в тому, щоб на підставі аналізу кримінального і регулятивного законодавства сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення цього законодавства з метою протидії рейдерству. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та приватно-наукові методи пізнання і освоєння соціальної дійсності, фундаментальні методологічні принципи філософії, політології, психології, соціології та юридичних наук, в тому числі головним чином кримінального права та кримінології.

Як методична основа збору і обробки матеріалів були використані історико-правовий, логіко-догматичний, порівняльно-правовий, соціологічний та статистичний методи, застосовані з урахуванням загальносоціологічних вимог репрезентативності. Аналіз і синтез застосовувалися для обґрунтування пропозицій щодо профілактики корпоративних захоплень; індукція і дедукція використовувалися для аргументації отриманих висновків. Також були застосовані методи наукового пізнання: соціологічний – дозволив визначити поняття корпоративних захоплень, причини їх скоєння та способи профілактики; статистичний – використовувався для узагальнення отриманих результатів.

З огляду на специфіку проблематики дослідження, що знаходиться на стику кримінального права, цивільного права і таких неправових дисциплін, як економіка і філософія, використовувався і міждисциплінарний підхід, що передбачає залучення методології вказаних наукових напрямів. Нормативною базою дослідження є Конституція України, Кримінальний і Кримінально-процесуальний кодекси України та інших держав, галузеві закони та окремі нормативні правові акти, які регулюють корпоративні правовідносини, зарубіжні кримінальні законодавства та інші правові акти. У процесі дослідження передбачається використання наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали правозастосовчої практики, законодавство і інші нормативно-правові акти.

Результати та їх обговорення. Як відомо, наукове дослідження кримінально-правових явищ і інститутів найбільш ефективно, коли вивчення відбувається з використанням порівняльно-правового методу, особливо коли дослідженню піддається правове явище, яке не отримало однозначної оцінки з боку представників

науки і практики (Пшипий, 2014). Вивчаючи проблематику кримінально-правової протидії рейдерським захопленням юридичних осіб, представляється необхідним дослідити зарубіжний досвід у цій сфері.

Для цілей дослідження були відібрані європейські та азійські країни з найбільш розвинутою ринковою економікою, а також США і країни ЄС та пострадянського простору. Найбільш цікаві напрацювання в галузі регулювання корпоративних відносин має США, оскільки, як справедливо відзначається вченими, в чистому вигляді корпоративний ринок розвивався тільки там, так як крім шестирічної війни Півночі з Півднем в 60-х роках XIX століття, ніщо не відволікало бізнес від корпоративного будівництва (Борисльв, 2008).

Варто відзначити, що злиття і поглинання, в тому числі недружні, в США залишаються в рамках закону, оскільки використовуються ринкові механізми захоплення», як-от: корпоративний шантаж, скупка акцій у міноритарних акціонерів, маніпулювання акціями і акціонерами, використання недоліків корпоративного законодавства. Зазначені дії приводили до втрати контролю над фірмою і переходу управління в руки загарбника. Ця стратегія отримання контролю над фірмою звичайно не бездоганна з точки зору моралі, але цілком законна.

Попри те, що зазначені процеси були законні, вони не сприяли стабільності цивільного обороту і вимагали вжиття заходів до їх подолання, що і було зроблено. Необхідність протидії корпоративним захопленням привела до розвитку корпоративного законодавства, більш ефективного управління, укорінення звичаїв ділового обороту, активізації боротьби з монополіями і вдосконалення кримінального законодавства, норми якого тепер стоять на сторожі корпоративних відносин.

Оцінюючи вказане вище, вчені відзначають, що в США визнали, що рейдери і «грінмейлери» своєю діяльністю сприяли тому, що в Америці покращилося корпоративне управління, менеджмент і контрольні власники стали уважніше ставитися до міноритарних акціонерів, менше порушувати їх права, в корпораціях зменшилася кількість порушень з фінансовою документацією, стало менше відхилень від статутних процедур, хоча рейдерським атакам в США було піддано не більше 2% компаній (Борисов, 2008).

Злиття і поглинання компаній в інших країнах – це законний бізнес. Як відзначають вчені, на цей обсяг світового ринку злиттів і поглинань оцінюється в трильйони доларів (Анисимов, 2007: 34).

У США навіть є закон про злиття та поглинання – Закон Вільямса, прийнятий в 1968 році, згідно з яким фірма, яка має намір поглинути інше підприємство, повинна публічно про це заявити і діяти максимально відкрито і законно. Цей закон покликаний впорядкувати ринок корпоративного контролю в частині численних поглинань компаній та тендерних пропозицій, захистити інвестора від збитків, викликаних несподіваною зміною власника компанії або її процедурами. Претенденти на участь у бізнесі тієї чи іншої компанії повинні повідомляти про всі деталі їх тендерної пропозиції в Комісію з цінних паперів США: умовах договору, джерела грошових ресурсів, які вони збираються використовувати, наміри щодо майбутнього компанії після її придбання. Зазначений закон вимагає діяти з дотриманням часових обмежень дії пропозиції, що дають можливість акціонерам компанії обміркувати те, що відбувається (Веселков, 2010: 62).

Щодо законодавства про злиття і поглинання компаній вчені відзначають, що «нормативні акти, що регулюють дані процеси, розроблені як в окремих країнах, так і в наднаціональному законодавстві країн Європи, а саме в актах Європейського союзу. Характерним прикладом цього служить Директива Європейського парламенту та ради 2004/25/ЄС від 21 квітня 2004 року, що стосується публічних пропозицій про придбання, яка регулює основні принципи і способи злиття і поглинання компаній. Вона встановлює єдині правові норми щодо контролю і регулювання агресивних злиттів і поглинань компаній у рамках Європейського союзу. При цьому кожна європейська держава має своє національне законодавство, яке встановлює процедури злиття і поглинання компаній, відповідальність за порушення його норм у випадках здійснення недружного поглинання» (Бегаева, 2008: 99).

Поступовий, стабільний розвиток ринкових відносин, який відбувався століттями, сприяв становленню як корпоративного права, так і звичаїв ділового обороту і попередив розвиток явища незаконного захоплення юридичних осіб в інших країнах. Історія не терпить умовного способу, але можна припустити, що зазначені превентивні заходи, що стали результатом цілеспрямованої боротьби з законним, але негативним явищем, попередили можливість виникнення рейдерства в зазначених державах.

Окремими блоками розглянемо антирейдерське законодавство різних країн. Так, Торговий кодекс Франції містить комплекс норм кримінально-правового характеру, що захищає корпоративні відносини і передбачає покарання за правопорушення порядку управління в усіх організаційно-правових формах юридичних осіб, що існують у Франції.

Ім встановлена відповідальність за такі види злочинів:

1) Статті L. 241,3 (в товариствах з обмеженою відповідальністю) і L. 242-6 (в акціонерних товариствах) передбачають кримінальну відповідальність за подання учасникам юридичної особи щорічних бухгалтерських звітів, що не відображають точного фінансового становища, а також за несумлінне використання керуючих повноважень і права голосу. Покарання досить суворе – до п'яти років тюремного ув'язнення і штраф в розмірі 375 тис. євро;

2) Статті L. 241.5 і L. 242.10 (кожна для відповідної організаційно-правової форми юридичної особи) карають тюремним ув'язненням на термін до шести місяців і штрафом в розмірі 9 тис. євро керуючих, які не скликали загальні збори учасників протягом півроку після закінчення фінансового року;

3) Перешкоджання участі акціонера у загальних зборах акціонерів, отримання переваг або їх обіцянку за голосування певним чином або неприйняття участі в голосуванні (простіше кажучи, підкуп акціонерів) підлягає покаранню за ст. L. 242.9 у вигляді позбавлення волі на строк до двох років і штрафу до 9 тис. євро;

4) Не занесення будь-якого рішення зборів в протокол відповідно до ст. L. 242-15 підлягає покаранню у вигляді штрафу в розмірі 3,75 тис. євро;

5) Незаконна емісія акцій і незаконна торгівля акціями (в тому числі до оплати 1/4 статутного капіталу) караються позбавленням волі на строк до 1 року і штрафом в розмірі до 9 тис. євро. Раніше існувала ст. L. 242.16, яка карала за неправильний підрахунок голосів штрафом також у розмірі 75 тис. євро, однак вона скасована Ордонансом від 1 серпня 2003 року (Федоров, 2010: 398).

Варто зазначити, що кримінальна відповідальність за вказані злочини настає незалежно від цілей їх здійснення, зокрема без прив'язки до можливості здійснення захоплення управління юридичною особою за допомогою здійснення цих злочинів.

Законодавець далекоглядно вважав ці дії, безвідносно до їх наслідків, настільки суспільно небезпечними, що вважав за доцільне їх криміналізувати. В цьому і полягає перевага кримінального законодавства зарубіжних країн у цій області. Зарубіжні законодавці не стали чекати того, що за допомогою перерахованих злочинів будуть відбуватися незаконні захоплення юридичних осіб, і криміналізували їх заздалегідь.

Кримінальним кодексом Іспанії передбачена відповідальність за ряд діянь проти порядку управління юридичними особами. Так, підлягають кримінальній відповідальності наступні суб'єкти:

1) Фактичний або юридичний керівник заснованого або утворюваного об'єднання, який підробить річні та інші документи, які повинні відображати юридичне або економічне становище організації, в такій формі, що це може призвести до завдання економічного збитку самому об'єднанню, його членам або третім особам (стаття 290);

2) Той, хто, використовуючи своє панівне становище в органі управління будь-якого заснованого або утворюваного об'єднання, прийме з метою наживи для себе або третьої особи протизаконне рішення на шкоду іншим членам об'єднання і не поверне прибуток (стаття 291);

3) Особа, яка прийме або використає для себе або для третіх осіб на шкоду об'єднанню або його члену нанесе збитків рішенням, фіктивно прийнятим, використовуючи підписаний чистий бланк, незаконно привласнивши собі право голосу, що йому не належить, незаконно заперечуючи право голосу у осіб, що мають його за законом, або будь-яким іншим способом або схожим прийомом (стаття 292);

4) Фактичний або юридичний керівник будь-якого заснованого або утворюваного об'єднання, який без законної підстави відмовить або перешкодить члену об'єднання в здійсненні права на інформацію, участь в управлінні або контролі за діяльністю об'єднання, або права преференційного підписання угод, визнаних в чинному законодавстві (стаття 293);

5) Фактичний або юридичний керівник заснованого або утворюваного об'єднання, який для власної вигоди або вигоди третіх осіб, перевищуючи свої посадові функції, по-шахрайському розпорядився майном об'єднання або уклав зобов'язання за рахунок об'єднання, прямо завдаючи істотного економічного збитку його членам, казначеям, співвласникам рахунку або власникам майна, цінних паперів або грошей, якими він розпоряджався (стаття 295).

Певний інтерес представляє стаття 258 Кримінального кодексу Іспанії, згідно з якою особа, винна в будь-якому злочинному діянні, яке після його вчинення з метою уникнути виконання цивільно-правової відповідальності, яка витікає з цього діяння, зробить акти щодо розпорядження або прийме на себе зобов'язання, які зменшують його майно, стаючи повністю або частково неплатоспроможним.

У цій ситуації не йдеться про легалізацію майна, здобутого злочинним шляхом, оскільки не переслідуються мета надання правмірного вигляду володінню, користування і розпорядження їм.

Однак під час здійснення рейдерського захоплення рано чи пізно факт незаконності походження майна, отриманого в результаті його вчинення, стане очевидним, відповідно, для його збереження в тій чи іншій формі слід провести його відчуження, щоб на нього не могло бути звернено стягнення.

З одного боку, майно, отримане в результаті рейдерського захоплення, переходить по ланцюжку від однієї фірми-одноденки до іншої з метою створення кінцевого добросовісного набувача, у якого витребувати це майно було б не можна. З іншого боку, в наведеній нормі йдеться не про майно, здобуте в результаті злочину, а про майно злочинця, за рахунок якого планується покрити витрати, за його зобов'язаннями, що виникли в зв'язку з вчиненням злочину, таким як штраф або відшкодування за цивільним позовом.

У КК РФ закріплена така міра кримінально-правового характеру, як конфіскація грошей, цінностей та іншого майна, одержаних внаслідок вчинення ряду злочинів, або які використовуються або призначених для фінансування тероризму. Частина 2 статті 312 КК РФ передбачає кримінальну відповідальність за приховування або привласнення майна, що підлягає конфіскації за вироком суду, а так само інше ухилення від виконання, яке набрало законної сили вироком суду про призначення конфіскації майна.

Однак у КК РФ нічого не говориться про майно злочинця, за рахунок якого планується покрити витрати за його зобов'язаннями, що виникли в зв'язку з вчиненням злочину, відповідно, не встановлюється кримінальна відповідальність за маніпуляції з майном з метою ухилення від виконання даних зобов'язань.

В Україні в рамках цивільного судочинства передбачено низку забезпечувальних заходів, однак, видається, що цей механізм у рамках кримінального судочинства не застосовують, а аналогічний механізм в цивільному процесуальному праві відсутній.

Оскільки під час здійснення рейдерського захоплення юридичних осіб іноді використовується такий прийом, як ініціювання кримінального переслідування стосовно керівництва фірми-жертви, представляється корисним вивчити зарубіжний досвід кримінально-правової протидії цим явищам.

Так, § 344 Кримінального кодексу Федеративної Республіки Німеччини містить норму, згідно з якою підлягає кримінальній відповідальності той, хто, будучи посадовою особою, яка призначена для участі в кримінальному процесі, за винятком виробництва за призначенням заходів, не пов'язаних з позбавленням волі, навмисно або свідомо піддає переслідуванню невинного, або інша особа, яка взагалі, відповідно до закону, не може бути піддана кримінальному переслідуванню або впливає на проведення подібного переслідування.

З 1 січня 2015 р. Республіці Казахстан введено в дію новий Кримінальний кодекс від 3 липня 2014 р № 226-V ЗРК (далі – КК РК 2014 р.). У рамках різних кримінально-правових новацій казахський законодавець не відмовився від криміналізації рейдерських захоплень, закріпивши незначно перероблену норму про відповідальність за рейдерство в ст. 249 гл. 8 «Кримінальні правопорушення у сфері економічної діяльності». Загалом ст. 249 КК РК 2014 року в повному обсязі відтворює поняття «рейдерство» і його обтяжуючі обставини, раніше сконструйовані в диспозиції ч. 1 ст. 226-1 КК РК 1997 р. Основна відмінність двох редакцій кримінально-правових норм про відповідальність за рейдерство полягає в санкціях, передбачених:

– по-перше, ч. 1 ст. 249 КК РК 2014 р. (за вчинення рейдерства без обтяжуючих обставин передбачається покарання у вигляді штрафу або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на той же термін з конфіскацією майна і з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до двох років);

– по-друге, п. 2 ч. 3 ст. 249 КК РК 2014 р. (за вчинення рейдерства особою, уповноваженою на виконання державних функцій, або прирівняним до нього особою, або посадовою особою, або особою, яка займає відповідальну державну посаду, якщо вони пов'язані з використанням ними свого службового становища, встановлюється позбавлення волі на строк від семи до десяти років з конфіскацією майна та з довічним позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю).

На відміну від Казахстану, в Кримінальному кодексі Республіки Білорусь (далі – КК РБ) рейдерству не відведено спеціальної норми. Разом з тим кримінальний закон Білорусі все ж стоїть на сторожі кримінально-правової охорони недружніх корпоративних злиттів і поглинань, передбачивши для досягнення цього ряд новацій.

Наприклад, ст. 226-3 «Маніпулювання ринком» КК РБ закріплює відповідальність за вчинення дій (бездіяльність), що роблять істотний вплив на попит цінних паперів і (або) пропозиція цінних паперів, ринкову ціну цінних паперів або обсяг торгів цінними паперами, визнаних відповідно до законодавчих актів маніпулюванням ринком цінних паперів, що призвело до заподіяння шкоди у великому розмірі. Цей злочин вважається менш тяжким умисним злочином (ч. 3 ст. 12), і за його вчинення загрожує штраф або арешт, або обмеження волі на строк до двох років, або позбавлення волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю або без позбавлення.

Висновки. Таким чином, як випливає з наведених прикладів, ці норми передбачають серйозну відповідальність у вигляді великих штрафів, а також позбавлення волі, тобто встановлюють відповідальність саме за злочини, а не за проступки або адміністративні правопорушення. Законодавець вбачає значну суспільну небезпеку, наприклад, у перешкоджанні участі акціонера у загальних зборах, не тому, що це може призвести до подальшого рейдерського захоплення, а тому, що це неприпустимо само по собі, оскільки порушує основоположні принципи цивільного обігу в ринкоорієнтованому суспільстві і порядок управління в юридичній особі як його основи.

Список використаних джерел:

1. Пшипий Р.М. Сравнительная характеристика уголовно-правовых норм с бланкетной формой диспозиции по законодательству России и Германии (на примере преступных деяний в сфере экономической деятельности). *Уголовное право: стратегия развития в XXI веке*. Сборник материалов XI Международной научно-практической конференции. Москва, 2014. С. 500–503.
2. Борисов Ю.Д. Рейдерские захваты. Узаконенный разбой. Спб. Питер Пресс, 2008. 218 с.
3. Анисимов С.Н. Рейдерство в России. Особенности национального захвата. Санкт-Петербург : Know how, 2007. 224 с.
4. Веселков К.В. Международный опыт противодействия рейдерским захватам. *Российская юстиция*. 2010. № 11. С. 61–64.
5. Бегаева А.А. Особенности правовых средств предотвращения недружественных поглощений. *Безопасность бизнеса*. 2008. № 2. С. 97 – 104.
6. Федоров А.Ю. Рейдерство и корпоративный шантаж (организационно-правовые меры противодействия). Москва : Волтерс Клувер, 2010. С. 398–399.
7. Уголовный кодекс Испании. Федеральный правовой портал «Юридическая Россия». URL: <http://law.edu.ru>.
8. Уголовное уложение (Уголовный кодекс) Федеративной Республики Германия: текст и комментарий. Под ред. А.И. Рарога. Москва : Проспект, 2010. 280 с.
9. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года. «*Казахстанская правда*» от 09.07.2014 № 132 (27753). URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252&show_di=1.
10. Уголовный кодекс Республики Беларусь от 09.07.1999 № 275-3. URL: <http://etalonline.by/?type=text®num=hk9900275>.

References:

1. Pshippii R.M., (2014). Sravnitelnaia kharakteristika ugodovno-pravovykh norm s blanketnoi formoi dispozitsii po zakonodatelstvu Rossii i Germanii (na primere prestupnykh deianii v sfere ekonomicheskoi deiatelnosti). [Comparative

- characteristics of criminal law norms with a blanket form of disposition under the legislation of Russia and Germany (on the example of criminal acts in the field of economic activity)] *Ugolovnoe pravo: strategii razvitiia v XXI veke*. Sbornik materialov XI Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii. M. S. 500-503. [in Russian].
2. Borisov, Iu.D. (2008). Reiderskie zakhvaty. Uzakonennyi razboi. [Raider captures. Legalized robbery.] Spb. Piter Press., 218 c. [in Russian].
 3. Anisimov, S.N. (2007). Reiderstvo v Rossii. Osobennosti natsionalnogo zakhvata. [Raiding in Russia. Features of national capture.]. Spb. : Know how. 224 s. [in Russian].
 4. Veselkov, K.V. (2010). Mezhdunarodnyi opyt protivodeistviia reiderskim zakhvatam. [International experience in countering raider takeovers]. *Rossiiskaia iustitsiia*. № 11. S. 61–64. [in Russian].
 5. Begaeva, A.A. (2008). Osobennosti pravovykh sredstv predotvrashcheniia nedruzhestvennykh pogloshchenii. [Features of legal means of preventing hostile takeovers]. *Bezopasnost biznesa*. № 2. S. 97–104. [in Russian].
 6. Fedorov, A.Iu. (2010). Reiderstvo i korporativnyi shantazh (organizatsionno-pravovye mery protivodeistviia). [Raiding and corporate blackmail (organizational and legal countermeasures)]. Moscow: Volters Kluver, 2010. S. 398 – 399. [in Russian].
 7. Ugolovnyi kodeks Ispanii. Federalnyi pravovoi portal «Iuridicheskaiia Rossiia». [Criminal Code of Spain. Federal legal portal "Legal Russia"]. URL: <http://law.edu.ru> [in Russian].
 8. Ugolovnoe ulozhenie (Ugolovnyi kodeks) Federativnoi Respubliki Germaniia: tekst i kommentarii. Pod red. A. I. Raroga. (2010) [Criminal Code (Penal Code) of the Federal Republic of Germany: text and commentary]. Moscow: Prospekt, 280 s. [in Russian].
 9. Ugolovnyi kodeks Respubliki Kazakhstan ot 3 iuliia 2014 goda. [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan dated July 3, 2014] «*Kazakhstanskaia pravda*» ot 09.07.2014 № 132 (27753). URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252&show_di=1 [in Russian].
 10. Ugolovnyi kodeks Respubliki Belarus ot 09.07.1999 № 275-Z. [The Criminal Code of the Republic of Belarus dated 09.07.1999 No. 275-3]. URL: <http://etalonline.by/?type=text®num=hk9900275> [in Russian].